

Fikční jména, fikční entity a role předstírání: chvála abstinence¹

Petr Kotátko

Filosofický ústav AV ČR – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Hlavním předmětem našeho zájmu budou vlastní jména fikčních postav, tedy výrazy jako „Emma Bovary“ nebo „Fabrizio del Dongo“, a to v různých kontextech jejich užití — jinými slovy v různých typech fikčního diskurzu. Výraz „fikční diskurz“ zde chápu velmi široce: pokrývá jak užívání jazyka v rámci fikce, tak různé druhy výpovědí o fikci (o fikčních příbězích, postavách, místech, atd.), a to jak v každodenní konverzaci, tak v teoretických textech. Rozmanitost (a zároveň relativně ostrá ohraničenost) sfér fikčního diskurzu nám lépe než kde jinde umožňuje sledovat, jak tentýž výraz nabývá v různých užitích rozdílných funkcí a přispívá rozdílným způsobem do významu promluvy, v níž je užit.

V tomto smyslu je tedy fungování fikčních jmen zajímavou výzvou pro filosofii jazyka.² Některé způsoby jejich užití navíc navozují metafyzické otázky: řada autorů je přesvědčena, že interpretace určitých typů fikčních výpovědí vyžaduje, abychom do své ontologie zahrnuli fikční postavy jako abstraktní entity sui generis. A konečně, účast ve fikčním diskurzu s sebou nese, alespoň podle některých autorů, zaujímání postojů, pro něž se vžily výrazy jako „pretense“ nebo „make-belief“: já budu jejich specifický modus označovat obratem „jako by“. Budeme se proto muset zabývat i otázkou, jakou roli hrají postoje tohoto druhu ve fungování fikčních jmen a jak jsou distribuovány mezi účastníky fikčního diskurzu. Naše úvahy o fikčních jménech se tedy budou pohybovat na pomezí filosofie jazyka, metafyziky a filosofie mysli: jejich předpoklady a především jejich užitečnost však mohou kriticky posoudit zejména literární vědci a teoretikové fikce.

Poslední poznámka, která by měla v úvodu zaznít, má (z mého pohledu) zásadní metodologický význam a měla by předznamenat náš postup v příštích kapitolách.

- 1 Za podnět k napsání této stati vděčím především Zsófi Zvolenszky a velmi přesvědčivému způsobu, jakým ve svém článku (Zvolenszky 2015) poukázala na mezery v mém výkladu funkce fikčních jmen. Jsem také zavázán prof. Petru A. Bílkovi a dalším účastníkům kolokvia *Pravda a fikční světy: pragmatika versus sémantika?* (pořádaného v rámci grantového projektu GAČR 15-22141S) za velmi inspirativní diskusi k původní verzi tohoto textu.
- 2 Stejně zajímavý (a neméně kontroverzní) je problém interpretace jmen reálných osob, měst, uměleckých děl atd. přenesených do fikčního kontextu. Toto téma zde nechám stranou: vyslovil jsem se k němu např. ve statích Kotátko 2010 a 2013.

OPEN ACCESS

Funkce fikčních jmen, status fikčních entit, podmínky jejich identity atd. nepatří k tématům, jimiž bychom měli v teorii literární fikce začít. Základní otázka, vymezující rámec pro diskusi o problémech tohoto druhu, zní podle mě takto: co musí udělat čtenář (co musí předpokládat, akceptovat, představit si), aby pro něj text narativního fikčního díla plnil své literární funkce? Obecnou odpověď, míněnou jako východisko pro kladení dalších (specifičtějších) otázek, navrhnou čtenáři o pár řádků níže, v úvodu oddílu věnovaného funkcím fikčních jmen v rámci literárního textu.

I. FIKČNÍ JMÉNA A JEJICH NOSITELÉ

Následující úvahy navazují na pojetí funkce fikčních jmen, které jsem navrhl jinde.³ Zaměřím se v nich na různé typy užití těchto jmen, jimiž jsem se dosud nezabýval, a pokusím se ukázat, že jsou slučitelné s ontologicky střídým pojetím fikčních entit, pro které jsem se vyslovil dříve v rámci interpretace takzvaných textových užití.

TEXTOVÉ UŽITÍ

(1) Ester váhavě vstoupila do pokoje.

Otázka zní, jak má k této větě přistoupit čtenář, který na ni narazí při četbě *Lesku a bídy kurtizán* — má-li pro něj Balzakův text plnit své literární funkce. Odpověď:

(F): K roli čtenáře patří, že výskyt této věty v textu románu interpretuje_{JB} (čti: interpretuje v modu „jako by“) jako záznam promluvy obyvatele reálného světa (vypravěče), který nám sděluje, co se v tomto světě odehrálo.⁴

To zahrnuje předpoklad_{JB}, že vypravěč užívá výraz „Ester“ stejným způsobem, jakým užíváme jména v běžné komunikaci — tj. že se napojuje na jeden z řetězců užívání jména „Ester“ (jako zkrácené podoby jména „Ester Gobsecková“), na jehož počátku bylo toto jméno přiřazeno reálné osobě. O této osobě nám sděluje, že vstoupila do pokoje — a o téže osobě vyslovuje řadu dalších tvrzení, včetně kontrafaktických. Tím je vyřešen problém singularity a určitosti výpovědi vykonané užitím věty (1) ve fikčním textu (jak jsem se pokusil ukázat v diskusi s jinými autory) — a korelativně problém identifikace fikční postavy. V případě Ester G. například stačí předpokládat_{JB}, že je to individuum jedinečně splňující deskripci „osoba, jíž bylo jméno ‚Ester G.‘ přiřazeno na počátku řetězce, jehož součástí jsou tyto vypravěčovy promluvy“. Pokud se někdo zeptá, jak se Balzakovi podařilo identifikovat přesně jednu osobu jako Ester G., když v různých možných světech existuje bezpočet individuí, která v nich jedinečně spl-

3 Srov. např. Kořátko 2014, část 7, 8.

4 Podle tohoto výkladu tedy narativní fikční text zaměřuje naši pozornost, představivost, sensitivitu atd. k aktuálnímu světu — spíše než k fikčnímu světu stvořenému autorem. To je kontroverzní teze, kterou jsem se pokusil obhájit např. ve stati citované výše (Kořátko 2010) a na jiných místech.

ňují všechny popisy Ester, které najdeme v Balzakově textu,⁵ nabízí se přímočará odpověď. Autor toho dosáhl jednoduše tím, že napsal text, jehož literární funkce od čtenáře vyžadují výkon popsany výše (výkon spočívající v přijetí jistých předpokladů týkajících se referenční funkce výrazu „Ester G.“ vzhledem k aktuálnímu světu).

V diskusi o referenční funkci fikčního jména a osobní identitě jeho nositele nemá odkazování k individuím splňujícím Balzakovy popisy Ester v jiných možných světech o nic větší smysl než odkazování k obyvatelům jiných možných světů, kteří (v těchto světech) splňují deskripci, která fixuje referent jména „Jack Rozparovač“. Toto jméno se, jak známo, ujalo jako označení pachatele jistých brutálních vražd, který nebyl nikdy odhalen. Referuje tedy k individu, které v aktuálním světě jedinečně splňuje deskripci typu „pachatel těch a těch vražd v Soho“, a to vzhledem ke všem možným světům (včetně těch, v nichž toto individuum žije bezúhonným životem, a tedy nesplňuje náš popis).⁶ Podobně v typičtějším (a méně spektakulárních) případech, jakým je jméno „Honoré de Balzac“, platí, že referentem je vzhledem ke všem možným světům osoba, jíž bylo toto jméno přiřazeno v aktu křtu v aktuálním světě. K roli čtenáře *Lesku a bídy* patří předpoklad_{JB}, že výraz „Ester G.“ funguje stejným způsobem.

PARATEXTOVÉ UŽITÍ

(2) Ester G. byla lichvářova dcera.

To lze parafrázovat pomocí některého operátoru fikčnosti, například:

(2i) V Balzakově románu je Ester G. lichvářova dcera.

Problém spočívá v interpretaci této parafráze. Podle principu (F) (viz výše) bychom ji měli „rozbalit“ takto:

(2ii) Literární funkce Balzakovy románu vyžadují, aby čtenář předpokládal_{JB}, že existuje přesně jedna osoba označovaná vypravěčem jako „Ester G.“ a že tato osoba je lichvářova dcera.

Tato parafráze nás bezpochyby nezavazuje k předpokladu existence entity nesoucí jméno „Ester G.“, ať už je její ontologický status jakýkoli. Samozřejmě má smysl říci: Ester je jedna z osob, jejichž existenci musíme předpokládat (v modu *jako by*), aby nám Balzakov román dával smysl (resp. abychom si mohli poskládat jeho příběh).

5 Úvaha tohoto druhu vedla Gregoryho Currieho k závěru, že výrazy jako „Ester Gobsecková“ nejsou jména osob, ale jména individuových rolí, interpretovaných jako funkce z možných světů do individuí. Srov. Currie 2003. Viz k tomu Koťátko 2013.

6 Srov. Kripke 1972. K takovému světu odkazujeme například v kontrafaktickém tvrzení: „Jack Rozparovač by nespáchal žádnou vraždu, kdyby studoval Kantovu etiku.“ Tvrdíme zde, že existuje možný svět *w*, v němž individu, které vraždilo v aktuálním světě, díky četbě Kanta žádnou vraždu nespáchalo. Bezúhonnost tohoto individua ve *w* evidentně nemá žádný vliv na referenční funkci jména „Jack Rozparovač“ vzhledem k *w* a dalším světům: stále je dána výhradně tím, co se stalo v aktuálním světě.

To ale nezahrnuje žádnou hypostazi: rovná se to tvrzení, že musíme předpokládat (v modu *jako by*), že existuje osoba s tím a tím jménem (a s vlastnostmi popsány v Balzakově textu).

MEZITEXTOVÉ UŽITÍ

(3) Ester G. není tak senzitivní jako Anna K.

To lze klasifikovat jako zvláštní případ paratextového užití s následující interpretací:

(3i) Osoba, kterou musíme (jako čtenáři *Lesku a bídy*) předpokládat_{JB} jako nositelku jména „Ester G.“, vykazuje menší míru senzitivity než osoba, kterou musíme (jako čtenáři *Anny Kareninové*) předpokládat_{JB} jako nositelku jména „Anna K.“?

TVRZENÍ NEEEXISTENCE

(4) Ester G. neexistuje.

Navrhuji tuto metajazykovou parafrázi:

(4i) Výraz „Ester G.“, jak se vyskytuje v textu *Lesku a bídy*, nemá referent v reálném světě.

Tato parafráze je (díky klauzuli v kurzívě) evidentně slučitelná s možností, že v reálném světě existuje osoba se jménem „Ester G.“, právě tak jako s možností, že zde existuje osoba, o níž platí vše, co se v textu *Lesku a bídy* říká o Ester G., a také s možností, že existuje jiný fikční text, v němž je jméno „Ester G.“ užito k referování k reálné osobě. Shodneme se snad na tom, že jakákoli přijatelná interpretace tvrzení neexistence typu (4) musí připouštět tyto možnosti.

Někdo by mohl namítnout, že věta (4), na rozdíl od naší parafráze, nezahrnuje žádný explicitní odkaz k Balzakovu románu. Obecně řečeno máme dvě možnosti. Buď interpretujeme užití věty (4) jako přímočaré tvrzení, že neexistuje osoba jménem „Ester G.“ — a taková tvrzení nemají žádný vztah k naší současné diskusi. Nebo užití věty (4) chápeme jako implicitně vztažené k uplatnění jména „Ester G.“ v jistém kontextu: v konkrétním rozhovoru, novinovém článku, policejní zprávě, románu atd. Jak je snad zřejmé, v naší debatě jde o poslední jmenovaný případ a kontext, k němuž vztahujeme analýzu věty (4), je předem dán naším zájmem o status Balzakových postav.

METATEXTOVÉ UŽITÍ

(5) Ester G. je fikční entita.

Interpretace, kterou navrhuji, spojuje prvky parafrází vět (1) a (4):

7 „Vykazuje“ zde znamená: projevuje v jednání popsaném v příslušném románu.

(5i) Výraz „Ester G.“, jak se vyskytuje v textu *Lesku a bídy*, nemá referent v reálném světě, ale literární funkce tohoto románu vyžadují, abychom předpokládali_B opak.

Jak je zřejmé, nesdílím rozšířený názor, že metatextová užití fikčních jmen vyžadují, abychom fikční postavy vpustili do své ontologie jako abstraktní entity zvláštního typu (abstraktní artefakty)⁸ — a totéž platí pro všechny ostatní příklady z našeho výčtu. Jsem přesvědčen, že všechny dávají dobrý smysl, aniž bychom se zavázali k ontologii literárních postav jako abstraktních entit jakéhokoli druhu. V těchto parafrázích předpokládáme pouze existenci textů, jejichž literární funkce vyžadují od čtenářů jisté interpretační úkony: akceptovat (v modu *jako by*) existenci určitých individuí — evidentně ne se statutem abstraktních entit, ale fyzických bytostí z masa a kostí.

Pokud jde o spisovatelův výkon, spočívá právě ve vytvoření textu s těmito funkcemi. Pokud takový text vyžaduje od čtenáře, aby připustil (v modu *jako by*) existenci osoby O s jistým jménem, zevnějškem, temperamentem, biografií atd., můžeme zcela přirozeně říci, že autor stvořil osobu O. To ale nezahrnuje žádnou hypostazi: jde pouze o zkratku za tvrzení typu: autor vytvořil text s těmi a těmi literárními funkcemi. Na otázku po způsobu existence fikční postavy nám tak vychází jednoduchá odpověď: jde o jistý parametr literárních funkcí textu (nebo ekvivalentně: jistý parametr interpretačních výkonů vyžadovaných těmito funkcemi).

Měl bych zdůraznit, že za tímto nabádáním ke střídmosti (k ontologické abstinenci) nestojí žádná averze či nedůvěra vůči abstraktním entitám. Nemám žádný problém s klasifikací literárního textu (na rozdíl od jeho konkrétních instancí) jako abstraktní entity a totéž se týká literárního díla, chápaného jako soubor literárních aspirací textu.⁹ Zároveň mi však není jasné, jak by nám předpoklad fikčních postav jako abstraktních entit mohl pomoci porozumět způsobu, jakým funguje literární text, nebo interpretovat fikční diskurz, který se k němu váže.

DODATEK

Jak ohlašoval už název stati, soustředili jsme se na případy, v nichž je fikční postava identifikována pomocí jména, jímž je označena v literárním textu: zajímalo nás, jakým způsobem jméno plní tuto referenční funkci a jak se jeho role proměňuje v různých užitích mimo rámec původního textu. Ve skutečnosti byl náš záběr ještě užší: brali jsme v úvahu pouze situace, v nichž se vypravěčovy promluvy interpretují_B jako součást řetězce užívání jména, na jehož počátku byl akt křtu, zcela nezávislý na vypravěčově narativním výkonu. Uvažujme nyní o případech, které nespádají pod toto vymezení:

(a) Vypravěč upozorňuje čtenáře, že „z pochopitelných důvodů“ změnil jména, případně nás otevřeně zasvěcuje do úvah, které ho dovedly k tomu, že svého hrdinu vybavil, řekněme, jménem Waverley (srov. první kapitolu Scottova stejnojmenného románu). Anebo (bez komentáře) užívá výraz, který se syntakticky chová jako vlastní jméno, ale z jeho podoby je zřejmé, že jeho užívání nenavazuje na původní (na vy-

8 Srov. např. Kripke 2013 a 2011, Inwagen 1977, Zvolenszky 2015.

9 Srov. např. Koťátko 2004.

právění nezávislý) akt křtu, v němž byl tento výraz přiřazen osobě, o níž se vypráví (Kafkův *Zámek*: text neobsahuje nic, co by se dalo chápat jako instrukce pro čtenáře, aby interpretoval „K.“ jako zkratku reálného, tj. standardně zavedeného jména hlavní postavy). To odpovídá reálné situaci, v níž sledujeme konverzaci o nepřítomné osobě, kterou mluvčí označují jako „Jana Nováka“, přičemž je zřejmé, že nejde o „pravé“ jméno (fixované a „legitimované“ aktem křtu, zápisem do matriky apod.). V takovém případě máme stále k dispozici prostředek identifikace osoby, o níž je řeč — totiž parazitní deskripci „osoba, kterou účastníci tohoto rozhovoru označují jako Jana Nováka“. Fakt, že nejde o způsob identifikace, kterému bychom nejspíš dali přednost (pravé jméno nebo neparazitní deskripce typu „náš šéf“), nemění nic na tom, že identifikace je zcela jednoznačná, tj. vyjímá z reality přesně jedno individuum — za předpokladu, že konverzace sama má jednoznačný předmět. Analogický předpoklad uplatňujeme (v modu *jako by*) i na literární text, a můžeme se tedy spoléhat_{JB} na deskripci typu „osoba, o níž mluví vypravěč, když užívá jména ‚Waverley‘“. Od interpretace textových užití jmen jako „Emma Bovary“ se tento případ liší jen tím, že nezahrnuje odkaz_{JB} na řetěz užívání jména, do něž se začleňují vypravěčovy promluvy. V obou případech, stejně jako v našem příkladu z běžné konverzace, pak interpret připisuje osobě identifikované některou z uvedených parazitních¹⁰ deskripcí různá další určení, která shromáždí v průběhu konverzace či četby.

(b) Vypravěč užívá deskripce (například „správce“, případně „správce útulku“ v Camusově *Cizinci*). Čtenář má pak k identifikaci postavy, o níž je řeč, k dispozici tuto deskripci spolu s kontextovým zúžením čerpajícím buď z obsahu vyprávění („správce útulku, v němž žila Meursaultova matka“), nebo ze samotného aktu vyprávění („osoba, o níž mluví vypravěč, když říká ‚správce‘“).

Mimotextová užití těchto výrazů („Waverley“, „K.“, „správce“) ve větách typu typu (2) — (5) pak navrhuji interpretovat zcela analogicky jako výše, například:

PARATEXTOVÉ UŽITÍ

(2') Správce je starý dobrosrdečný pán.

Literární funkce Camusova románu vyžadují, aby čtenář předpokládal_{JB} že existuje přesně jedna osoba splňující deskripci „správce“, jak je užívána vypravěčem, a že tato osoba je starý dobrosrdečný pán.

METATEXTOVÉ UŽITÍ

(5') Správce je fikční entita.

Deskripce „správce“, jak se vyskytuje v promluvách Camusova vypravěče, není splňována žádným individuem v reálném světě, ale literární funkce tohoto románu vyžadují, abychom předpokládali_{JB} opak.

¹⁰ „Parazitních“ proto, že svou identifikační sílu čerpají z odkazu na užití jména jinou osobou, na rozdíl od „standardních“ deskripcí typu „současný pražský primátor“.

II. PŘEDSTÍRÁNÍ

Východiskem našeho přístupu ke všem typům fikčního diskurzu, jimiž jsme se tu zabývali, bylo schéma /F/, které obecně vymezuje požadavky kladené literárními funkcemi narativního fikčního textu na čtenáře:

(F) K roli čtenáře patří, že výskyt indikativní věty v textu románu interpretuje¹¹ (čti: interpretuje v modu *jako by*) jako záznam promluvy obyvatele reálného světa (vypravěče), který nám sděluje, co se v tomto světě odehrálo.

V tomto schématu hraje podstatnou roli výraz „*jako by*“, jemuž v běžném úzu teoretiků fikce odpovídá termín „*pretense*“, případně „*make-believe*“. Tyto výrazy se běžně aplikují nejen na výkony interpreta literárního textu, ale i na autorovy tvůrčí akty, a také na tvrzení vyslovená v rámci fikčního diskurzu. Chtěl bych zde proto jasně vymezit sféru aplikability obratu „*jako by*“, jak ho užívám já.

Mělo by být zřejmé, že chápeme-li tvrzení (1) — (5) způsobem, který navrhuji, žádné z nich se nevykonává v modu *jako by*, resp. v modu předstírání: to znamená, že tvrzení vyjádřená větami (2) — (5) vykonáváme (jako interpreti literárního textu) v plném, přímočarém, „nezávorkovaném“ asertivním modu a větu (1), obsaženou v literárním textu, interpretujeme jako záznam tvrzení vypravěče vykonaného rovněž v plném asertivním modu. Korelativně, pokud tvrzení vykonaná užitím vět (2) — (5) míníme upřímně, pak v plném, nemodifikovaném smyslu věříme, že jsou pravdivá. Jinými slovy, nejde o přesvědčení v modu *jako by*: jde o „*beliefs*“, nikoli „*make-beliefs*“. Jiná věc je, že tato tvrzení obsahují (podle mé interpretace případů (2) — (5)), reference k literárním funkcím textu, a tyto funkce vyžadují od čtenáře jisté výkony v modu *jako by*. Například užitím věty (2) vykonávám plnokrevné tvrzení o Balzakově románu, které nezahrnuje žádný výkon v modu *jako by*, žádné „*předstírání*“ („*pretense*“), a to ani předstírání přesvědčení o existenci Ester Gobseckové: tvrdím v něm pouze, že literární funkce románu vyžadují od čtenáře přijmout (v modu *jako by*) takové přesvědčení.

To není zdaleka obecně sdílený názor. Někteří autoři¹¹ jsou přesvědčeni, že paratextové výpovědi typu (2) typicky vykonáváme v modu předstírání („*pretense*“). Amie Thomassonová navíc dospívá k závěru, že autorům, kteří odmítají uznat fikční postavy jako abstraktní entity *sui generis* a pomáhají si užíváním pojmu „*předstírání*“, nezbyvá než připisovat modus předstírání i metatextovým tvrzením typu (5), u nichž je to zcela protiintuitivní:

Čistý teoretik předstírání musí chápat všechna zjevně vážně míněná tvrzení literárních historiků a kritiků o fikčních postavách, jejich zdrojích, historii, vývoji atd. tak, že zahrnují nové, *ad hoc* rozehrané hry na přesvědčení *jako by* ... A přitom žádná z těchto tvrzení nevykazují z před-teoretického hlediska znaky předstírání nebo hry na přesvědčení *jako by* a dodatečné revize tohoto

11 Thomasson 2008, Kripke 2011.

druhu nejsou nutné k tomu, aby mluvčím zabránily upadnout do sporu nebo říci něco zjevně nepravdivého...¹²

Přestože operátor *jako by* hraje v naší analýze literárních funkcí fikčního textu a různých typů fikčního diskurzu podstatnou roli, výsledkem není radikální teorie předstírání ve smyslu Amie Thomassonové — jak je zřejmé z naší analýzy metatextového tvrzení (5).

Tolik k roli výrazu „*jako by*“, případně „pretense“ nebo „make-belief“ v interpretaci typů (či úrovní) fikčního diskurzu, v nichž se užívají věty (1) — (5). Pokud jde o tvůrce fikčního textu, někteří autoři připisují výkony v modu „pretense“ právě jemu: například při užívání výrazů typu „Ester G.“ v rámci svého textu podle nich Balzac předstírá, že referuje k reálné postavě, resp. že podmínky referenčního fungování tohoto jména jsou reálně splněny.¹³ V pojetí, které zde navrhuji, autorův tvůrčí výkon nezahrnuje žádné předstírání tohoto druhu: autor vytváří text, jehož literární funkce závisejí na čtenářově ochotě předpokládat v modu *jako by*, že vypravěč užívá jména „Ester G.“ s plnou referenční funkcí (směřující do aktuálního světa).

Jediné případy předstírání (jediné akty v modu *jako by*), na něž jsme zde narazili, jsou tedy výkony, které od čtenáře vyžadují literární funkce textu.

LITERATURA

- Currie, Gregory. „Characters and Contingency“. *Dialectica*, 2003, roč. 57, č. 2, s. 137–148.
- Inwagen, P. Van. „Creatures of Fiction“. *American Philosophical Quarterly*, 1977, roč. 14, s. 299–308.
- Koťátko, Petr. „Truth-Conditions and Literary Aspirations: Basic Correlations“. In G. Rossholm (ed.). *Fiction and Perspektive*. Frankfurt am Main — New York — Paris : Peter Lang Verlag, 2004.
- Koťátko, Petr. „Fikce, skutečnost a radikální vyprávění“. *Organon F*, 2013, roč. 20, č. 1, s. 72–96.
- Koťátko, Petr. „Kdo je kdo ve fikčním světě“. *Svět literatury*, 2010, roč. XX, 41, s. 91–99.
- Koťátko, Petr. „Skutečnost, možnost, fikce“. *Svět literatury*, roč. 24, 2014, č. 50, s. 129–146.
- Kripke, Saul. „Vacuous Names and Fictional Entities“. In *Philosophical Troubles: Collected Papers*, Vol 1. Oxford : Oxford UP, 2011, s. 52–74.
- Kripke, Saul. *Reference and Existence*. Oxford : Oxford UP, 2013.
- Kripke, Saul. *Naming and Necessity*. Oxford : Blackwell, 1972.
- Searle, John. „The Logical Status of Fictional Discourse“, part III. In týž. *Expression and Meaning*. Cambridge : Cambridge UP, 1979.
- Thomasson, Amie L. „Speaking of Fictional Characters“. *Dialectica*, 2003, roč. 57, s. 209.
- Thomasson, Amie L. *Fiction and Metaphysics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2008.
- Zvolenszky, Zsófia. „Inadvertent Creation and Fictional Characters“. *Organon F*, 2015, roč. XXII, Supplementary Issue, s. 169–184.

12 „Indeed, a pure pretense theorist must take all literary historians’ and critics’ apparently serious claims about fictional characters, their origins, history, development etc. to involve new, *ad hoc* games of make-believe... Yet non of these seem, pre-theoretically, to involve pretense or games of make-believe...“ (Thomasson 2003, s. 209).

13 Srov. např. Kripke 2013, Searle 1979.

**FICTIONAL NAMES, FICTIONAL ENTITIES
AND THE ROLE OF PRETENSE: A PRAISE OF ABSTINENCE**

The paper explores the functions of names of fictional characters, like *Emma Bovary*, at various levels of fictional discourse: the author suggests an analysis of their textual, paratextual, intertextual and metatextual use, as well as of the negative existential claims which include fictional names. In polemics with widely shared views he argues that proper interpretation of neither of these uses requires introducing fictional characters as abstract entities into our ontology and that neither of them is (typically) made in the mode of pretense.

KLÍČOVÁ SLOVA:

fikční jména — fikční entity — fikční diskurz — abstraktní entity — pretenze
fictional names — fictional entities — fictional discourse — abstract entities — pretense

Petr Koťátko (* 1955) pracuje v Oddělení analytické filosofie na Filosofickém ústavu Akademie věd a na Katedře logiky Filosofické fakulty Univerzity Karlovy. Zaměřuje se na teorii významu, reference, mluvních aktů, analytickou metafyziku, fikční diskurz, dějiny filosofie aj.